

Hétvége

HARGITAI MIKLÓS

A történet látszólag a barlangokról szól – mondjuk, arról, hogyan szerzi meg az ország összes bűvárműrejlésre alkalmas barlangját egy néhány főből álló, Fidesz-közi csoport a „felélt igazodó” állami hatóságok és hivatalos aktív közreműködésével –, de szelhetna a dohányról, a földről vagy bármilyen más természeti és/vagy gazdasági erőforrásról is. A modell mindenütt ugyanaz, és láthatóan fent a felszínen, meg lent a víz alatt is működik.

Kovács György hivatásos búvármester,
47 éve főállású búvár.

– Hézivén 1771-ben jelentekzet az el-
ső problémák a tóval: csökkentett kezdett a
víz hőmérséklete, amit a bakonyi bauxitá-
nyászástól és a karsztvízszint süllyedésétől
hoztak összefüggésbe. En az ár- és belvíz-
védelmi központi szervezetnél voltam bu-
vár-ésrészelegző. A búvárszertap megbi-
zást kapott az okok vizsgálatára! A feladat
az volt, hogy megtaláljuk a meder legmé-
lyebb pontját, és megmérjük a vízhozamot.
Egy függőleges szikfalak aláhálajása után 38
méter mélyen türmelekék közül tört fel a
38,8 fokos melegvíz. 1972. március 16-án
a forrás megistiztása közben fedezték fel a
hatalmas, gömb alakú barlangot a víz alatt.
2012-ig az összes víz alatti feltárásban, víz-
hőfokvédelmi és állapotfelmérő munkában
részt vettem a Műegyetem és a Vituki mun-
katársával. Mi végeztük a barlanghoz ve-
vezető út megistiztását, mintegy 80 köbmé-
ternyi homokot, iszapot és közetet távolí-
tottunk el kézi erővel a forrásbarlangból.
Odalent tíz hasadékok találtak, amelyből
különböző hűfűkú és összetetteli víz tört
ki. A feltárás 1990-ig tartott, utána jörés
már csak karbantartási, állapot-ellenörzési
munkálatokkal foglalkoztunk.

Az Európában egyedülállóan meleg vízi barlangban a fűdőt kezelő kórház vezetése szeptember 1991-ben búvárszákat hoztunk létre, hogy szervezzünk, szakmai kísérettel lehet, és megismerni a páratlan víz alatti világot. A bázis gyorsan ismertté vált, az egész világról jöttek ide meríteni. A szezon októbertől április végéig tartott: ebben az időszakban az európai nyílt tizek lehelnék, itt megismerhetők a víz alatti világok, a hőmérséklet állandóan 24-26 fok körül jár a hőmérséklet a vízben. A bázishoz az évek során az illetékes környezetvédelmi hatóságok minden szükséges engedélyt megszereztek, az uniós előírásoknak és a hazai jogszabályoknak megfelelő mérési szabványok készül. Sokáig minden rendben ment, amíg 2006-ban az akkori egészségügyi kormányzat puccsra szert, egy óra alatt eltávolította a kórház vezetést, és új első emberre nevezett ki - többek között Dr. Nagy Rózát, akít utóbb Matolcsy György államtitkáráként ismerhetett meg a közvé-

Molnár Lajos volt SZDSZ-es egészségügyi miniszter sógora. Az új vezetés a búvárbázis papírját is áténte, minden különbözőbb „eredmény” nélkül. A bázisnak jogilag kifogástalan együttműködési megállapodása volt a kórházzal, és magam akkorra 24 ezer órárt mértem, ebből több ezer órárt Hévízen. 16 év alatt semmilyen baleset vagy rendkívüli esemény nem történt. Akkor viszont kitaláltak, hogy természetközeli a tevékenységünk – miközben a teljes főszezon alatt sokkal kevesebb búvár merül (nagyon szigorú kontroll mellett), mint ahányan fűrdendő naponta megfordul a tónál. A hét hónapos szezon alatt nagyjából 4000 búvár érkezik – csak hétéven van megrendelés, búvárok maximum 8-10 fővel -, mi-

FOTÓK: KOVÁCS GYÖRGY,
ADAMKÓ PÉTER,
WWW.BARLANG.HU,
HTTP://WWW.PISKULA.
TDISDI.CZ

leztek minket. A víz alatti farosok fellegeltek, és vízszint továbbra is szűkség volt, ezért a körház engedélyt kért a zöldségátszállítógépevéneként egy mérési napra. Ennek lettem a kutatóvezető, a merüléseket mindig tíz nappal korábban kellett bejelenteni, megadva a pontos időpontot, a kutatási napok számát, a résztvevőket, igazolva a szakmai és egészségügyi alkalmasságot. Általában vizuális felmérés, fotódokumentáció készítése, vízmintavétel, a hőmérséklet és a káriumlás mérése a forrásokban – ez volt a feladatunk. A barlang legmélyebb pontja 47 méterrel van a felszín alatt, a munka nagy részét 42 és 47 méter közötti mélységben végeztük, ott már nagyon korlátozott a mérési idő. 25-30 percig tart az összes mérés elvégzése, ehhez jön még 80-90 perc a felszínre (utóbbi az ún. dekompresziós idő).

A full-page background image showing three divers in a cave system. One diver in a red wetsuit is in the foreground, holding a light. Another diver is in the middle ground, and a third is in the background. The water is dark blue, and the cave walls are rocky. The text 'Föld alatti rendszerváltás' is overlaid in white serif font at the bottom left.

Föld alatti
rendszerváltás

Kovács Györgyöt (balra lent) Hévízről, Adamkó Pétert (piros barlangimető-ove-rallban jobbra lent) a Molnár János-barlangból szorították ki a kormánylváltás után.

A sokéves feltáró munka után megnyílt, hosszú föld alatti járaton megközelíthető budapesti Molnár János-barlang (nagy képvilág) az egész világról vonzza a bűvárokat: nincs még egy olyan főváros a bolygón, amelynek közepén meleg vízű barlangi tóban lehet me-
rűlni.

védett természeti értékek felügyelete
ellátó Vidékfejlesztési Minis

ponjtát is. A tárcsa illetékeseivel folytatott háttérbeszélgetéseinken kiderült: a kormányváltás után a VM új vezetésére rendezett állapotokat talán, és számos pánaszra azt adjuk, hogy „pénzért bárki merülhet”. Úgy tudjuk, hogy Hosszú Attila valóban írt. Orbán Győző közvetítésével került kapcsolatba a tárcával, mint tapasztalt búvároktató, és mint olyan ember, aki „bírja a hazai búvártársadalom bizalmát” (erről ugyanakkor búvárokörökből az a pontosítás érkezett, hogy Hosszú felkészült és lelkes búvár, ám magát a búvártársadalmat Magyarországon – jogszállások alapján is – csak a Magyar Búvár Szakszövetség képviselheti). A minisztérium célja, hogy jogállás is egyértelmű, rendezett helyzet alakuljon ki, a különleges turisztikai vonzerővel rendelkező barlangok fölött pedig érvényesüljön az állami (kormányzati) fennhatóság –

utóbbi információink szerint nem zárja ki magáncégek közreműködését sem. Arról, hogy Adamkó Péter sorra nyeri az általa elindított pereket (tudomásunk szerint hat eljárásban érdekel, ebből eddig három zárult le, mindháromban az ő javára ítélték), a tárca nem nyilvánított véleményét, azzal kapcsolatban viszont további tájékoztatást és tájékoztatást ígérték, hogy a Facebookon, illetve nemzetközi búvárhálóponokon hozzáférhető beszámolók szerint az elvieg már felügyelet alá helyezett barlangokban továbbra is bejuttatnak külföldi, vélhetőleg zsebbe fizető „élménybúvárokat” (a nyilvánosan hozzáférhető információk szerint jelenleg senkinek sincs joga ezért pénzt szedni, nem létezik hivatalos tarifa, és a kutatásban részt nem vevő külföldiek legalában be sem juthatnának a barlangokba). Hetekkel ezelőtt írásban megkerestük dérszeinkel Müller Lászlót és Hosszu Attilát is – egybeek között azt tudakolva, részt vettek-e olyan minisztériumi megbeszéléseken, ahol if. Orbán Győző is jelen volt, és a parlament által időközben elfogadott új barlanghasznosítási szabályozást készítették-e, de máig nem kaptunk választ tőlük.

A photograph showing two divers in a cave. The diver in the foreground is wearing a black wetsuit and is positioned on the right, reaching out with a rope. The diver in the background is wearing a red and white wetsuit and is positioned on the left. The cave walls are covered in green mineral deposits, and the water is dark blue.

Mivel a vizsgálatok rendszerek voltak, ezgatt adatunk van róla, hogy 2010-től ismét csökken a hévízi tavat tápláló források vízhőmérséklete. 2010 elején még mindig 38,8 fokban volt a kevert víz a barlang alján, márciustól viszont tendenciaszerűen egyre alacsonyabb a hőfok: 2012 júniusában 37,1, idén júniusban pedig már csak 36,5 fokban hőmérsékletet lehetett mérni.

A vizsgálókatörök negyvenötven küldötték a jentseket. 2010. június 20-án merülés alatt megjelentek a környezetvédelmi hatóság emberei, elkérték a fentieket a papírokat, mindenkit kihallgattak, három órában keresztül ment a faggatás. Az egyik felügyelőjük köllöge intett, hogy egy kis-csirt maradjunk le a többiekkel – ódagotta, hogy ne lepődjek meg semmin, ez egy le-ját-zott meccs, aminek csak egyféle er-de-ménye lehet. A végén kaptunk egy nagy-bá-ról nyolcdolbas jergzőkövet, a nagy-ré-sze előre meg volt írva. Bár ök is elismer-ték, hogy a merülésszervezés mintaszor, egyértelmű volt, hogy találunk kell vala-mi hibát. Végül abba kötöttek bele, hogy az egyik leadtó név helyett maszkali köze-n (az illető, azt pótolni kellett, közben baleset tört, és nekem mint merüléssze-vezőtök ilyenkor jogom van olyan köllö-gé kijelölni, aki szintén rendelkezik a szük-séges igazolásokkal, és el tudja végezni a

munkát), illetve hogy a kórház nem küldte be időben a jelentéseket a merülésekről – másnap bebizonyosodott, hogy ez utóbbi nem igaz, minden jelentés rendben elbírta. A felügyelőlegyes munkatársai valaki a „rajtaütés” közben folyamatosan telefonon instrualta a háttérből. Végül azonnali hatállyal felüggyeztették a mi engedélynapra, a névtálozást, illetve az egy-egy napra szóló engedély ellenére három napig tartó kutatási ciklusok miatt (amiről szintén tudtunk a hatóság, és nem emelt elene kifogást). Másnap már az illetékesek asztalán volt egy új engedélykerelem egy másik csapatot – miközben elvileg még senki nem tudhatott a barlangban történtekről.

Mi már nem járunk Hézvíre, de rendszeresen hívogatnak telefonon, mert a szakértelmünkre meg a tapasztalatunkra szükség lenne. Folyamatos az érdeklődés a búvárházis újraindítására, ezért egy újabb engedélykérelmet nyújtottunk be, amit azzal az indoklással utasítottak el, hogy a barlang állami vagyon, aminek bármilyen formájú privatizálása megengedhetetlen. A vízhozam és a hőmérséklet továbbra is csökken, nem tudni, hogy mitől. He-lyettünk új emberek merülnek idén júni-us óta (ésők) mindig három-három napra kaphak engedélyt: a félévnyi Hosszsi At-tila, aki ifj. Orbán Gyöző barátja – együtt

Nem sokkal azelőtt, hogy Kovács György ösztönös munkatársai kisorozták Hévízről, ugyanez a folyamat zajlott le ugyanilyen forgatókönyv szerint, ugyanezekkel a hivatali szereplőkkel Budapesten a Molnár János-barlangban.

Adamkó Péter nemzetközi híriú barlangkutató, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat társelnöke és a Barlangi Mentőszolgálat országos riásztaszervezője, jelentős állami és szakmai kitüntetések birtokosa, számos magyarországi és Erdélyi barlang felfedezője.

– En bukkantam 1984-ben a Rózsadombon a ma már világhírű József-hegyi-barlangra, ahol a világ legnagyobb ismert hévízes kristályterme van. A Molnár János-barlang nem az en felfedezésem – az első 500 méterét búvárok tarták fel a 60-as években –, de Kessler Huberttel, aki nemzetközileg szinten a legeredményesebb barlangkutató volt, 1997-től kutatófúrás-sal kerestük a további feltételezett járatait. 2002-ben Gyurka Zsolt barlangásznak sikerült először bejutnia a tavas részbe: egy hosszú járat, a végén óriási teremmel, a teteje „levegős”, de nem lehet belélegezni.

“

Mi már nem járunk Hévízre, de rendszeresen hívogatnak telefonon, mert a szakértelmünkre meg a tapasztalatunkra szükség lenne... Helyettük új emberek merülnek idén június óta: a fehérvári Hosszú Attila, aki ifjú Orbán Győző barátja..., illetve Müllner László, akit Simicska Lajos közeli reklámas munkatársaként és barátjaként emlegetnek.

szakemberekkel, biológusokkal kutattunk, vagys ki lehet jelteni, hogy a száterlelem a mi oldalunkon van. A munkatársakkal elkészítettük a felszíni, zárható barlangbejáratot, a biztonságos lejutást segítő lépcsőt, a villanyvilágítást a saját költségünkre, rengeteg önkéntes munkával. Müllner László, Simicska Lajos munkatársai már akkoriban is járt oda mérülni, számunkra ismeretlen magyar és külföldi emberekkel. A kormányváltás után az új környezetigazgatóság néhány héttel a hivatalba lépésük után bekérte, és kijelentették, hogy a Molnár János-barlang turistabarlang lesz. Mondtam nekik, hogy kutatás alatt álló, feltérképezetlen és részben feltárlatlan barlangról van szó, erre nem reagáltak, de mi sem foglalkoztunk vele különösebben, mert az engedélyeink rendben voltak.

2011-ben a felügyelőség közölte, hogy a továbbiakban csak tíz búvár kutathat a barlangban, tehát a feltáráshoz addig részt vevő nagy részét kitiltották. Közben Müllnerék továbbra is merültek, és a barlangászok Facebook-bejegyzéseiből arra lehet következtetni, hogy külföldiek is levittek magukkal, nyilván nem ingyen – ha csak az általunk látottakból indulunk ki, akkor is az összes kontinensről voltak vendégeik. Őket a felügyelőség sosem háborgatta, számunkra viszont egyre keményebb feltételeket szabtak.

2011. szeptember 21-én történt egy haláleset, amelyet a sajtó már részletesen megírt, a rendőrség is kivizsgált, bűncselekményt nem találtak. Egy – mint utóbb kiderült, szívbeteg – sporttárs nem megfelelően kiállított orvosi igazolásal merült, majd (már nem a barlangban, hanem a felszínen) rosszul lett, nem sikerült újraéleszteni. A BRFK államigazgatási eljárás keretében vizsgálta az ügyet, még a gyanúja sem merült fel, hogy bárki hibáztat volna. A merüléshez használt komputereket viszont a zöldhatóság – szerintünk jogtalanul – elkobozta. Hosszú Attila egyébként már az eset előtt jelezte, hogy úgymond átvinné a barlangot, mindent elintéz, nekünk csak jóvá kellene hagyni.

Közvetlenül a baleset utáni napon a kormányvédelmi hatóság elvette a saját költségünkön kialakított parlamenti bejárati kulesait, egy hét múlva pedig barlangi is kaptam rá, hogy a barlangot csak akkor látogathatom, ha három nappal előtte a nemzeti parkolt engedélyt kérek, leadom a névsort és a tervezett munkaidőt, a sajátonk pedig nem nyilatkozhatok. A búvárkózt továbbra sem érintette semmilyen korlátozás, sőt: Müllner László kétszemélyes cége (annak ellenére, hogy 6 nem kutas tagozód, nem kutasó, semmiféle hasonló jellegű vizsgája vagy papírja nincs rá), holott a magyar jogszabályok szerint kutasági engedélyt nem kaphat senki, akinek nincs kutasóvizsgázói igazolványa) megbízást kapott „a barlang állapottelmérlésére”. Ennek az állapotfelmérésnek az lett az eredménye, hogy kimutatták: két-három köbméternyi olyan törmelék van a víz alatt a mederben, ami miatt úgymond mi vagyunk a felelősek – hangsúlyozom, hogy egy Moszkva térség nagyságú területről van szó, és szakszemély van róla, hogy a törmelék nem idegen anyag, hanem barlangi kőzet, semmilyen károsító hatása nincs. Ennek ellenére az engedélyeinket visszavonták, igaz, az emiatt indított két per egyikét már megnyertem. A Müllnernek kiadott kutasági engedélyt azonnal megfellebbeztem – bár többféle nyomásgyakorlással megpróbálták rávenni, hogy ne tegyem –, most ott tartunk, hogy a földhataloság szerint nem is vagyunk ügyfél egy olyan eljárásban, amely arról szól, hogy bemehetnek-e a barlangba, amit én ástam ki a kollégáimmal.

Müller László és Hosszú Attila felszólított minket, hogy minden felszerelésünket száltsuk el, mert különben konténerrel elvitetik. A barlangban csak két merülhetnek, annak ellenére, hogy az engedélyhez szükséges felteleknek nem felelnek meg. Nyíltan dicsécszenek vele, hogy már az ország összes merülésre alkalmas barlangját ő használják. A papíroknak az szerepel, hogy Müller László a kutatásvezető, a helyettese Spanyol József (ő a Tócsik-ügy hatodtrudnyádlottjaként lehet ismerős az újságolvasóknak), a feladatok a védett Mollán János-barlang dokumentálása. Továbbá is tudunk róla, hogy külföldiekkel is merülnek, akiknek még annyi közülük sincs a kutatáshoz, nem nekik, és a nemzeti park nem ellenőrizi őket. A szakminiszteriumnak pedig valóztalanul az az álláspontja – legalábbis velünk szemben –, hogy a barlang az állámé, nem lehet magánkézbén, nem sajátíthatja ki senki.